

K PŘECHODU ARMÁDY DO ÚTOKU

Historie Velké vlastenecké války Sovětského svazu přináší nejednu důkaz o tom, že nejen prvosledové armády, ale i fronty přešly z opodstatněných důvodů v průběhu útočné operace nebo po jejím skončení do obrany.

Po přeskupení sil, zvláště prvního operačního sledu, přechodem z obrany do útoku pokračovaly samostatně nebo v součinnosti se sousedy v armádní frontové) útočné operaci. Přestávky využily většinou k doplnění sil a materiálních prostředků. Přeskupení vojsk bylo charakteristické vystřídáním prvosledových svazků, vyčerpaných předcházejícími boji a vzájemným předáváním zaujatých prostorů v důsledku zmenšení šířek útočných pásem na směr hlavního úderu.

Útok byl zahájen po předchozí mohutné palebné přípravě průlomem nepřátelské obrany a rozvíjen, zvláště v posledních letech války, silným tankovým uskupením.

Jak uvádí s. A. A. Grečko v knize „Přes Karpaty“ na straně 16 v souvislosti s popisem operační činnosti 1. ukrajinského frontu ve Lvovsko-sandoměřské operaci, obdobnou charakteristiku měla i činnost vojsk Sovětské armády v první polovině roku 1944. Citují: „... Tak se stalo, že poměr sil se koncem dubna změnil ve prospěch nepřítele, kterému se podařilo dočasně stabilizovat frontu. Naproti tomu, sovětská vojska, unavená předcházejícími boji, přešla do obrany. Dočasné stabilizace fronty využily obě strany k soustředění sil a k přípravě další rozhodující bitvy.“ Na straně 19—21 pak autor popisuje přechod vojsk 1. ukrajinského frontu ze zaujaté obrany do útoku.

V soudobých podmínkách vedení frontové útočné operace nebude rovněž zvláštností, že část sil a nebo celá operační sestava prvosledové armády, která působí na směr hlavního úderu a nebo na druhém směru, přejde do obrany.

Může to být:

- při převaze sil a prostředků nepřítele,
- při velkých ztrátách prvosledových svazků,
- při nedostatku druhých sledů,
- v důsledku nedostatečného materiálního zabezpečení i vlastností terénu apod.

Dalším důvodem může být neúspěch ve střetném sražení, odrážení protiúderu, krytí boků úderného uskupení frontu nebo vytvoření rozsáhlého pásma radioaktivního zamoření, zátarasů apod.

Přechod do obrany ovlivní jak činnost nepřítele, tak i situace vlastních vojsk v daném prostoru a čase, především zastavením útočné činnosti na směru hlavního úderu armády, popř. i na druhém směru útoku.

Za daných podmínek bude cílem přechodu prvosledové armády do obrany v průběhu útočné operace frontu menšími silami ničit uskupení nepřítele, udržet zaujatý prostor, získat čas pro organizaci a zabezpečení dalšího boje, popř. šetřit síly a prostředky a umožnit jejich použití (např. dělostřelectva) na jiných rozhodujících směrech útoku v rámci frontu, týlové zabezpečení vojsk, ale především tímto opatřením vytvořit podmínky pro další úspěšné pokračování útoku. Půjde o určitou charakteristickou činnost.

Vojska, která se střetnou se silným nepřítelem nebo odráží z chodu jeho protiúder, se na výhodných čarách zastaví, zorganizují palebný systém a po odražení nepřítele palbou z místa pokračují v útoku po změnách a nebo bez podstatných změn v operační sestavě.

Tento způsob přechodu do obrany bude mít určité zvláštnosti především v tom, že se podstatně nemění složení operační sestavy. Protože i šířka obranného pásma zůstává většinou stejná jako šířka pásma útoku, armádě mohou zůstat dosavadní posilové prostředky a nemusí se měnit ani uspořádání míst velení.

Do obrany přechází postupně tak, jak to vyžaduje situace, většinou na jednotlivých směrech. Obrana bude časově omezená a závislá na vývoji operační situace v rámci frontu i činnosti sousedních svazů. Např. při odražení protiúderu nepřítele může trvat 3—4 dny, jak vyplývá z kalkulace:

1. Odražení protiúderu armádního sboru (md 2 od 1 ... 1—1,5 dne
2. Organizace přechodu do útoku
(může probíhat již při odražení protiúderu) ... 1—1,5 dne
3. Týlové zabezpečení, přeskupení a přechod do útoku 1 den

Přechod částí sil a nebo celé operační sestavy armády do obrany v průběhu útočné operace frontu je většinou vynuceným a dočasným druhem operační činnosti i manévru, protože zničení protistojícího uskupení nepřítele lze dosáhnout jen rozhodným útokem.

Přechod vojsk prvosledové armády z obrany do útoku

Přechod vojsk prvosledové armády z obrany do útoku v průběhu frontové útočné operace bude záviset na

- operační situaci prvosledových armád v rámci frontu, zvláště na operační iniciativě a nadvládě ve vzduchu,
- situaci vlastních vojsk armády, způsobu vedení obranného boje prvosledovými svazky a možnostech manévru k vytvoření úderného uskupení,
- celkovém týlovém zabezpečení,
- organizací všestranného zabezpečení bojové činnosti,
- činnosti sousedních svazů (svazků),
- činnosti protistojícího uskupení nepřítele, zvláště jeho druhých sledů a záloh a možnostech použití jaderných zbraní.

Podmínky pro přechod do útoku je třeba vytvářet již při vedení obrany.

Armáda může přecházet do útoku

- pouze prvosledovými divizemi, které jsou v dotyku s nepřítelem, především zasazením jejich druhých sledů,
- nebo prvosledovými divizemi v součinnosti se zasazením druhého sledu armády (tankové nebo motostřelecké divize).

Nebude výjimkou, že armáda bude přecházet do útoku v součinnosti se zasazovaným druhým sledem frontu (**viz obr. 1**). Ovlivní to způsob útočné operace frontu, především použitím jaderných zbraní.

V podmínkách vedení útočné operace s použitím zbraní hromadného ničení budou rozhodující silou pro ničení uskupení nepřítele jaderné zbraně, tedy raketové vojsko a letectvo, při vedení operace bez jejich použití klasické dělostřelectvo, především letectvo a zvláště činnost tankových úderných uskupení. V daném případě může mít přechod do útoku charakter průlomu, zvláště tehdy, když hlavní síly nepřítele, které jsou v dotyku, přešly rovněž do obrany. Podstatné je, že nepůjde o klasické střídání svazků prvního sledu druhosledovými, i když může dojít ke změně sestavy.

Veškerá opatření musí proběhnout v relativně krátké době s maximálním utajením. K oklamání průzkumu nepřítele o plánovaném zámyslu je vhodné připravit určitý manévr sil a prostředků na zvolených směrech nebo prostorech v rámci operační sestavy frontu.

K přechodu do útoku je obvykle nutné vytvořit nové úderné uskupení a zabezpečit na určeném směru hlavního úderu převahu sil a prostředků, nepřetržitě narůstání úsilí v útočné operaci a využití účinků jaderných zbraní.

Důležité je zvážit, které svazky mohou vytvořit úderné uskupení armády pro přechod do útoku. Mohou to být prvosledové divize, část prvosledových divizí a divize druhého sledu armády, nebo některá nově podřízená prvosledová divize sousední armády, působící na styku obou svazů. V některých případech bude nutné vytvořit druhý sled armády vyvedením z boje některé prvosledové divize, která působí na pasivním úseku fronty.

Vytvoření úderného uskupení bude značně složitou záležitostí, zvláště tehdy, pokud bude prvosledová armáda přecházet do útoku s dosavadními silami. Velitel a štáb armády musí přijmout taková opatření, aby úderné uskupení mělo maximální počet aktivních sil.

Přechod do útoku může zahajovat palebná příprava vyšleněného dělostřelectva a letectva, která postupně přejde v palebnou podporu, při vedení operace s použitím jaderných zbraní skupinový jaderný úder.

Je třeba vybojovat nadvládu ve vzduchu a činnost vojsk zabezpečit z hlediska PVO.

Nejvýhodnější bude přejít z obrany do útoku tehdy, kdy protistojící uskupení nepřítele v pásmu armády má zasazen druhý sled a ani v pásmu frontu nemá nepřítele mobilních sil, popř. tehdy, když probíhá jejich přeskupení, nebo je-li druhý sled oslaben apod. Do útoku může přejít také tehdy, ustoupí-li nepřítele od dalšího útoku v pásmu armády a snaží-li se přenést úsilí na jiné směry, nebo bude-li část sil a nebo celé úderné uskupení armády působit do boku a týlu bojové sestavy protistojícího nepřítele. Zahájí-li nepřítele odchod, bude mít přechod do útoku charakter pronásledování.

Směr hlavního úderu povede na směry nebo do prostorů použití zbraní hromadného ničení. V daném případě může být dokonce veden z prostoru, kde bylo soustředěno hlavní úsilí obrany armády, protože úderné uskupení nepřítele, které vedlo na daném směru hlavní úder, bude jadernými zbraněmi značně oslabeno.

Při vedení operace pouze klasickými prostředky ničení je výhodné vést směr hlavního úderu na nejslabší místa v sestavě nepřítele, do jeho boku a týlu a může se přimýkat směru hlavního úderu sousedních armád.

Při přechodu do útoku má rozhodující úlohu raketové vojsko, dělostřelectvo, letectvo, vojsko PVO a ženijní vojsko. Raketové vojsko, vzhledem k jeho takticko-technickým vlastnostem, je schopné zabezpečit palebnou přípravu a podporu bez manévru pohybem. Složitější situace je s klasickým dělostřelectvem. Zde bude nutné řadu oddílů zvláště přiděleného frontového dělostřelectva podřídit ve prospěch nově vytvářeného úderného uskupení. Důležitou úlohu musí splnit dělostřelectvo, určené k boji s tanky. Činnost letectva musí být zaměřena na udržení nadvlády ve vzduchu, bezprostřední podporu vojsk v útoku a v součinnosti s raketovým vojskem a dělostřelectvem na ničení prostředků jaderného napadení v hloubce, letectva, míst velení, skladů jaderné munice, druhých sledů a operačních záloh nepřítel.

Vojsko PVO bude chránit vytváření úderného uskupení proti napadení nepřátelského letectva, rozmístění raketového vojska a dělostřelectva a místa velení.

Hlavním úkolem ženijního vojska bude odtařování na směru hlavního úderu armády, úprava komunikací pro manévry vojsk, vytvoření podmínek pro úspěšné překonávání vodních toků, zatarasování na zvolených směrech a vytvoření potřebných ženijních záloh.

Skládat veškerou činnost vojsk na stupni frontu a armády i nižších stupňů velení co do místa a času, zvláště s opatřeními raketového vojska, dělostřelectva a letectva bude cílem velitelů a štábů při organizaci součinnosti. Můžeme ji rozdělit do tří částí:

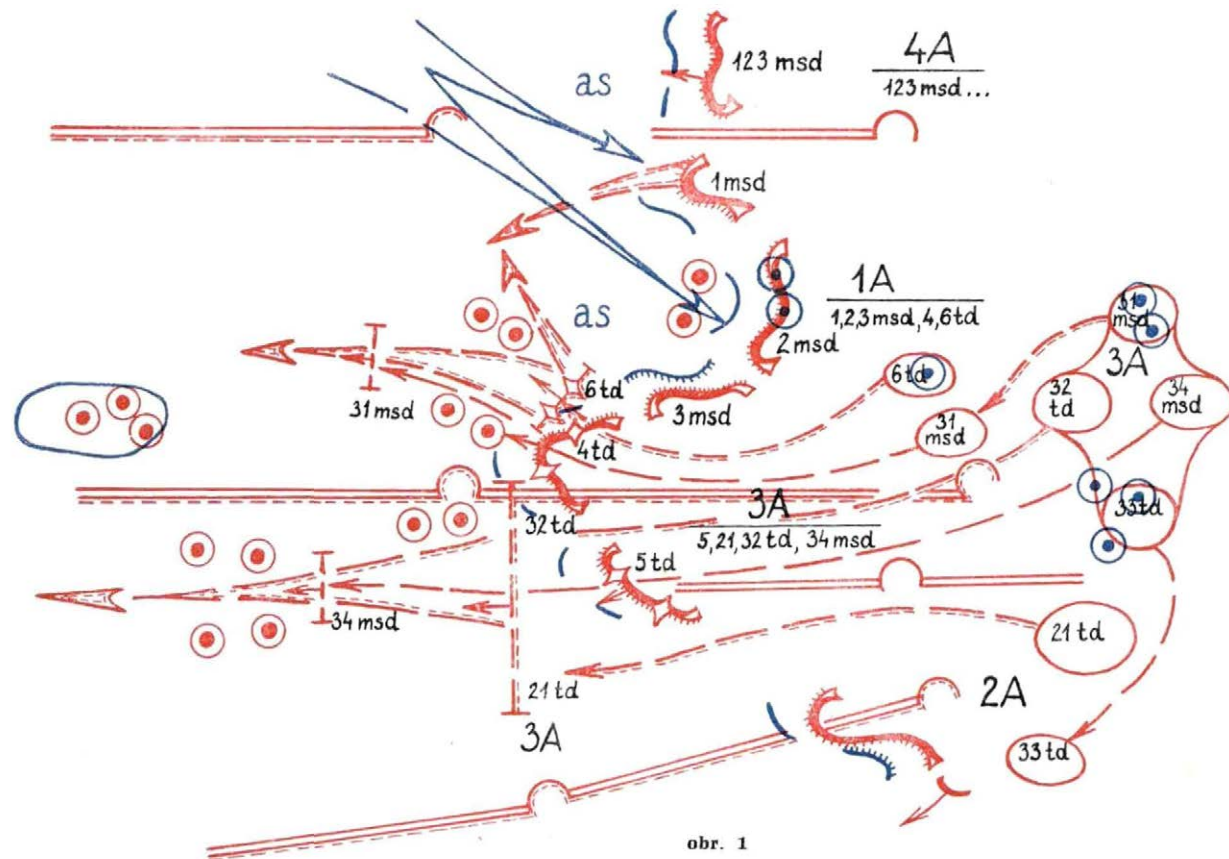
1. Činnost vojsk k zastavení útoku nepřítel.
2. Činnost vojsk k zabezpečení přechodu armády do útoku.
3. Opatření k rozvíjení útoku v hloubce.

Na stupni armády může jít o upřesnění této činnosti:

- manévru palbou raketového vojska a dělostřelectva i letectva ve prospěch prvosledových divízi,
- chránění prostředky PVO frontu, armády i letectva a vymezení vzájemné kompetence v boji se vzdušným nepřítelem,
- předání divízi ze zálohy velitele frontu nebo změna podřízenosti prvosledových divízi sousedních armád,
- úkolů prvosledových divízi (směru hlavního úderu, bojového úkolu, posilových prostředků, upřesnění míst velení,
- úkolů druhosledových divízi (vyčkávacího prostoru, os přesunu na čáru zasazení, zabezpečení zasazení, směr hlavního úderu a bojové úkoly, místa velení apod.),
- úkolů druhů vojsk a záloh,
- míst velení.

Součinnost může probíhat jak na mapě, tak i v terénu, a to na rozhodujících směrech činnosti.

Operační sestava při přechodu do útoku se může skládat z prvního a druhého sledu, raketového vojska, vojska PVO, druhů vojsk a záloh. Při přechodu do útoku použijeme maxima sil a prostředků. Přesto, za daných okolností nabývá na významu silný druhý sled. Přechod do útoku bude úspěšný tehdy, bude-li zabezpečeno nepřetržité narůstání úsilí na směru hlavního úderu armády a k tomu budou použity jak jaderné zbraně, tak i druhý sled armády. Rovněž použití předstunutých odřadů prvosledových divízi, zvláště tankových plu-

obr. 1

ků a taktických vzdušných výsadků v síle motostřeleckých rot nebo praporů vytvoří podmínky k nepřetržitému vedení útoku.

Operační úkoly prvosledové armády budou vycházet z předcházejících úkolů v rámci frontové útočné operace. Budou vlastně pokračováním dříve zplánované armádní útočné operace, i když v některém případě v pozměněné formě.

Když přešla prvosledová armáda do obrany před splněním bližšího úkolu armády, bude úkolem jeho dokončení, stalo-li se tak po jeho splnění, bude cílem dokončit další úkol armády. V některých případech může dojít i k tomu, že armáda může zplánovat další (druhou útočnou operaci nebo může jí být stanoven omezený úkol — přejít po přechodu do útoku postupně do druhého sledu frontu.

Bojové úkoly divízi mohou mít, pokud se tak stane v běžném denním rozhodovacím cyklu, časovou normu na dalších 24 hodin (u tankových divízi s perspektivou na další den) a náplň podle čl. 219, 283, 286 nebo 374 předpisu Vševojsk 1-1 podle způsobu další bojové činnosti.

K opatřením, která rozhodující měrou vytvářejí podmínky a zabezpečují úspěšný přechod z obrany do útoku v průběhu frontové útočné operace, patří všestranné zabezpečení bojové činnosti, především průzkum a maskování. Znalost situace nepřítele, zvláště rozmístění jeho druhých sledů a záloh, palebných postavení raketového vojska i zjištění zámyslu bude rozhodujícím opatřením v činnosti průzkumu a umožní určit vhodný čas k přechodu do útoku, směr hlavního úderu vlastních vojsk i operační sestavu.

Operační maskování, uskutečňované především opatřeními velitele frontu, bude mít za úkol utajit veškerou činnost, zvláště manévr silami a prostředky a dezinformovat prostředky nepřítele.

Soudobé operace budou charakteristické manévrovostí, velkou nasyceností bojové techniky a dynamickým vývojem. Nebude zvláštností, že v rámci frontové útočné operace z různých opodstatněných důvodů přejde některá z prvosledových armád do obrany a po vytvoření podmínek, zvláště změnou situace na frontě, přejde zpět z obrany do útoku. Taková opatření budou klást velké nároky na operační znalosti velitelů a štábů, ale i na jejich organizátorskou a řídicí práci.